

29 december 2012 zaterdag

EEN SNELWEG VOOR DE WIND

Tekst: Monica Wesseling (foto's niet bijgesloten)

Bijna waren de Loonse en Drunense duinen er niet meer geweest omdat ze dichtgroeiden met bomen. Waar een beetje kappen al niet goed voor is. Toegegeven; je moet een beetje gek zijn om je met geselende wind en temperaturen ver beneden aangenaam op een barre kille vlakte te willen begeven, maar optimisme is een groot goed. We komen om te genieten van boskap en Groots Natuurherstel. Het is op slag van het nieuwe jaar, de tijd van verwachting, van hoop op voorspoed, geluk en schoonheid.

En hoop is er, hier in het Brabants schoon. Want de afgelopen jaren is in de Loonse en Drunense Duinen het Europese LIFE-project 'Sand Dynamic in Inland Dunes' uitgevoerd en is er, in gewone-mensentaal, een snelweg voor de wind gemaakt.

Stuifzand en stuifzandheide zijn zeldzaam in Nederland en eigenlijk in heel West-Europa. Anderhalve eeuw geleden telde ons land nog vele tienduizenden hectares 'binnenlandse duinen', maar door bebossing en dichtgroeien als gevolg van de bemestende en zure regen zijn daar inmiddels maar een paar duizend van over. En dat is jammer. Niet alleen vanwege het wonderschone landschap van goudgele bergen bespikkeld met grillige dennen, maar zeker ook met het oog op de bijzondere bewoners. Want stuifzand herbergt rare kornuiten. Zoals de mierenleeuw, een insect dat ingegraven in het zand loert op mieren en roofzuchtige zandloopkevers met enorme kaken. Het zijn zomerse beesten en zien zullen we ze vandaag niet, maar de wetenschap dat ze er, verborgen in de grond, wel zijn, is al genoeg.

Omdat de Loonse en Drunense Duinen juist vanwege het stuifzand Natura 2000-gebied is, is er Europees geld beschikbaar voor instandhouding en herstel van dit bijzondere landschap. Beheerder Natuurmonumenten ging er flink tegenaan. Ze kapte in totaal 175 hectares bos, plagde stukjes heide en haalde grasmatten weg.

"Door het weghalen van stroken bos, kan de wind weer snelheid krijgen en het bestaande stuifzand weer flink in beroering brengen. Het plaggen én het helemaal kaal maken van delen van het voormalige bos vergroot bovendien de oppervlakte stuifzand met zo'n 110 hectares. En dat is een flinke uitbreiding van de 456 hectares stuifzand en stuifzandheide die we nog hadden", vertelt boswachter Lex Querelle van Natuurmonumenten terwijl we bij De Roestelberg de duinen in lopen. Meteen zijn de schoenen vol zand en de kuiten in krampstand, maar bovenop 'de berg' is de beloning groot.

Het betoverend landschap oogt in zijn kaalheid weerloos en krachtig tegelijk. Zandkorrels jagen over de vlakte, her en der tot stilstand gedwongen door een tak of een pol gras. In een eenzame grillige den zit een zonnende sperwer. De verte is ver, de einder eindeloos. Dit is hoe de Loonse en Drunense duinen moeten zijn; dit zijn de 'Drûnduun' van mijn jeugd. De kapvlakte oogt als de Serengeti en elk moment verwacht ik dat een olifant het toneel op komt lopen. Het winterse licht verwarmt en doet naar zwoele zomernachten verlangen. Niet in het minst vanwege de nachtzwaluw, ook weer zo'n typische zomerse stuifzandbewoner. Hij floreert hier; het vorige broedseizoen zijn er 43 roepende mannen geteld.

Het stuivende zand doet tanden knarsen en ogen tranen en we duiken even de bossen in. Niet alles hoeft immers gekapt; soms is 'verloven' ook genoeg om meer natuur te krijgen. Door in de aanvankelijk monotone dennenbossen geregeld bomen te kappen, komt er steeds meer loofhout mét bijbehorende insecten, vogels en planten.

In het winterse bos staan de bomen stilletjes op het voorjaar te wachten, hun takken kaal en bijna lijdzaam in de zon. Wintermuggen dansen in een luw hoekje en op een tak kijkt een gaai, naar het schijnt vertwijfeld rond, alsof hij zich probeert te herinneren waar hij de eikels heeft verstopt. Het bos voelt als binnen na de stormachtige vlakte, maar brengt ook heimwee naar de openheid. Bos is immers zo gewoon.

En dus banjeren we na een quotum bomen weer door het zand. Buntgraspollen en zandraket doorbreken de vlakte en doen haar op een maanlandschap lijken.

Random niets dan leegte; geen bebouwing of ander herkenningspunt te zien. Hoe beangstigend moet dat in vroeger tijden zijn geweest toen het zand nog zoveel uitgestrekter was en de gesel oneindig ruwer. Toen dwalen nog verdwalen was en een dagtocht wekenlang kon duren. Nu niet. Gele pijltjes leiden. Minder romantisch, maar praktisch is wel zo prettig, vooral in bittere kou.

Meer wandelingen en fietsen op <http://trouw.nl/natuurtochten> en natuurmonumenten.nl/routes

Nog meer stuiven

De kapvlakte bij De Roestelberg gaat volgend jaar nogmaals op de schop. Aanvankelijk moest de bomenkap daar alleen zorgen voor meer wind op het noordoostelijk gelegen stuifzand, maar een extra Europese bijdrage maakt verder herstel mogelijk. Door plaggen van de kapvlakte wordt de oppervlakte écht stuifzand met nog eens 75 hectares uitgebreid.

Route

De route volgt knooppunten (groengele stickers) en een gele Natuurmonumentenroute. Start café De Roestelberg, Roestelbergseweg 2, 5171 RL Kaatsheuvel. Onderaan de zandhelling is het eerste knooppunt. Volg 46-44-43-39. Vlak voor knooppunt 41, RA, fietspad op. Bij knooppunt 40 RA, gele Natuurmonumentenroute. Na 5 kilometer bij knooppunt 40 naar 38 en 39. Terug naar De Roestelberg: 39-43-44-46.

Vervoer

Bijvoorbeeld uitstappen Mozartlaan Waalwijk (bus 300 NS Tilburg). Via Beethovenlaan en Kloosterweg, Hoekje en Weststraat zuidelijk lopen (Roestelberg aangegeven).
Kaart en horeca

De Roestelberg (www.deroestelberg.nl) en De Klinkert (www.eetcafedeklinkert.nl). Op de Falk/Natuurmonumentenkaart 10 staan knooppunten en Natuurmonumentenroutes. Verkrijgbaar bij ANWB en Natuurmonumenten.